

Předmět ontologický (pojmový, intencionální)

Základním charakterem ontologického předmětu je právě jeho „logizace“, tj. pojmové ztvárnění, pojmová konstrukce resp. rekonstrukce. Pojmové uchopení skutečnosti předpokládá kromě jejího přímého postižení také její zařazení do širších kontextů, a v tomto případě především do kontextů logických (a teprve za jejich přispění a často přímo jejich prostřednictvím a jen díky tomuto prostřednictví také do kontextů „reálných“, ovšem to znamená také logizovaných, pojmově rekonstruovaných a nejčastěji konstruovaných, tedy zvěcněných, zpředmětněných). Intencionální předmět je něčím jako brýle, event. drobnohled nebo dalekohled, navíc snad ještě za použití ultrafialového nebo infračerveného světla: pomocí intencionálního předmětu vidíme, co bychom jinak neviděli, anebo to vidíme jinak, než bychom to viděli bez něho. Zvláštností intencionálního předmětu je ovšem to, že nám může ukazovat nejen něco, co bychom jinak neviděli, ale co je „reálně skutečné“, ale někdy také něco, co vůbec neexistuje. A i v tomto krajním, mimořádném případě jde nebo může jít o něco významného, užitečného nebo dokonce nad-užitečného, tj. dovolujícího nám vykročit po cestách, které mají mimořádnou důležitost i teoretickou. Bez intencionálních předmětů, tj. myšlenkových modelů, které lze konstruovat pouze za pomoci pojmů a pojmovosti, by nebyla možná přesná věda, jak jí dnes rozumíme. Ale právě z hlediska kritické vědeckosti (kterou vlastně dnešní „vědy“ nejsou schopny principiálně, tj. až do kořenů, kontrolovat) má obrovskou důležitost důsledné odlišování intencionálních předmětů od předmětů „reálných“. Jak na to poukázal Husserl ve své „Krizi“, vědy mají stále víc tendenci zkoumat své myšlenkové modely a míet za to, že to jsou „reálně“ skutečnosti (anebo bez všestranného ověřování a tedy neodůvodněně předpokládat, že ony „reálně“ skutečnosti jsou příslušnými myšlenkovými modely, tj. intencionálními předměty, stále přesněji reprezentovány). To však platí vždycky jen podmíněčně, a příslušného souboru podmínek této platnosti si vědec musí být vždy konkrétně vědom (a v tom je právě největší potíž, protože vědec nemá v rámci své odborné kompetence potřebné prostředky takové reflexe).

(Písek, 040117-2.)